

հայդուկ

HAYTOUG

Պաշտօնաթերթ՝
 ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԿԱՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
 ՀՅԴ Արևմտեան Ամերիկայի Երիտասարդական Միություն

1987
 Թի 1
 Է. Տարի

Բովանդակություն

"Our Kristapor"	2
«Ով որ քաջ է...»	3
Հարցազրույց ընդ Արթուրյանի հետ	4
Ընկ. Համիկ կը գրէ իր կեանքը	6
"Discourse on the Origins of Inequality"	8
Ձեռակա՞ն Ժողովրդավարություն	9
Լե՛ր՝ Աշխատանքներ	10
Հարցաբան	11

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Վերանորոգուած կամքով

□ Մօտ մէկ տարուան դադարէ մը ետք, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան պաշտօնաթերթ «Հայդուկ»ը կրկին լոյս կը տեսնէ որպէս արեւմտեան Ամերիկայի հայ քաղաքականացած երիտասարդութեան մտքերը արտայայտող միջոց մը:

Բազմաթիւ են այս դադարի պատճառները եւ ընհանրապէս կը բխին սփիւռքի անպատեհ առարկայական պայմաններէն: Ասոնց կարգին են անշուշտ բոլոր այն սովորական ճնշումները որոնց իրազեկ կը դառնան եւ երբեմն ալ տեղի կու տան հայ իրականութեան մէջ գործող զանազան կազմակերպութիւններ եւ յատկապէս մամուլի հաստատութիւններ. այսինքն նիւթական միջոցներու պակաս, մարդոյժի նեղութիւններ, եւ այլն: Բայց ինչ խօսք որ մեր թերթը ըստ էութեան ըլլալով յարաբերաբար քաղաքականացած եւ յեղատիտականացման ձգտող հոսանքի մը օրգանը, ընդհանրապէս իր փորձառութիւններէն մեկնելով ինզիսքն կը գտնէ մարտնչորի դերին մէջ՝ նոյնիսկ այս ճակատին վրայ: Հետեւաբար, երիտասարդութեան այն հատուածին համար որ առօրեայ պայքարի մէջ է բնակալութեան ու քաղքենիացման ոյժերու անմիջական եւ հետևողական ազդեցութիւններուն դէմ, եթէ ոչ բնական, ապա ուրեմն առնուազն ակնկալելի կը նկատուի վերոյիշեալ դժուարութիւնները: Այս դժուարութիւնները, ըլլան անոնք նիւթականի թէ ալ պակասներու հետեւանք, կրնան լոկ ներկայանալ որպէս ժամանակատար եւ դանդաղեցուցիչ արգելքներ որոնց դիմաց չի կրնար ընկրկիլ յեղատիտական ոգին: Եւ ակա՞ն «Հայդուկ»ը կու գայ վերանորոգուած կամքով եւ վճռակամութեամբ նետուելու պայքարի այս ճակատին վրայ, այս անգամ դեռուս աւելի երկար շունչով դիմադրելու բոլոր այն ընթացիկ խոչընդոտները որոնք այս կամ այն ձևով կը դանդաղեցնեն իր ընթացքը:

Պարզ խօսքով, «Հայդուկ»ը պիտի յարատեւէ եւ ծաւալի: Իր նպատակը պիտի շարունակէ մնալ դաստիարակութիւնն ու քաղաքականացումը շրջանի երիտասարդական հատուածներուն: Իր առաքելութիւնը պիտի շարունակէ մնալ լսելի դառննել յեղատիտականացման ձգտող երիտասարդութեան խօսքն ու ծրագիրները:

Վերոյիշեալը մեծ խօսքեր են եւ մեծ նպատակներ որոնք կը յանձնենք թողթին: Կը մնայ մեզի խօսքը վերածել գործի արդարացնելու համար մեր խօսքը եւ պարտադրելու մեր գործը: ■

EDITORIAL

Renewed Will

Note: The following is a translation of the Armenian version of the editorial which appears in this issue. The official views of Haytoug are presented in the Armenian original.

□ After almost a year of interruption, Haytoug — the official publication of the Armenian Youth Federation, is being published as a mean for the expression of the thoughts of the politicized Armenian youth of western America.

The reasons for this interruption are many, and generally stem from the undesirable objective factors present in the diaspora. Among these factors are all those familiar pressures under which many Armenian organizations and media institutions become defenseless and eventually surrender. These factors may be summed up in the lack of financial resources and difficulties of manpower, etc. However, it goes without saying that our publication itself, being the organ of a relatively politicized current (which strives for revolutionization) constantly finds itself struggling on this, and many other fronts. Therefore, that faction of the youth, which is in a day-to-day struggle against the immediate and continuous pres-

Cont. on pg. 12

“Our Kristapor”

Note: Whereas there is a large group of English-speaking Armenian youth in the western United States, Haytoug will publish translated articles from other Armenian youth publications. These translations are intended to provide the English-speaking Armenian youth with the material they would not otherwise have access to. The following is a translation of an editorial which appeared in the April-September 1985 issue of Gaidzer — the youth publication of the ARF. The official views of the author and/or publication are contained in the Armenian original.

“By dedicating the present issue of *Droshak* to the ARF’s tenth anniversary, we are very far from a celebratory mood. In days of mourning, festivals are not carried out. Our only desire on this, the threshold of the ARF’s second decade, is to reflect on the general state in the same way we reflect on a previous year at the beginning of each year.”

Droshak, 1901

□ Thus began the article that Kristapor authored on the occasion of the tenth anniversary of the Armenian Revolutionary Federation, published in the special issue of *Droshak* in 1901. Kristapor was against all those ideas of his comrades that intended to uproariously celebrate the ARF’s activities that took place in its decade-long existence. In days of mourning, Kristapor would express, festivals are not carried out. On the contrary, he suggested that, on the threshold of its second decade, the ARF reflects on its general state, gives an account of its past activities and continues to push ahead, fearless and without hesitation.

This was what was suggested by Kristapor, who became a martyr in the ARF’s second decade of existence.

Pierre Kiar, along with the foreign intellectuals and leaders who had rallied around the newspaper *Pro Armenia*, liked to call him “Our Kristapor”.

He became “our Kristapor” to the generations which came after his death. He is “our Kristapor” to our generation as well, and will remain that way for all the coming generations and for all time.

This is what he wanted to be called. Simple, intimate, natural. He was that type of a person his entire life.

What is it that made Kristapor the object of inspiration for generations? Where is the secret of his charm, his enchantment? Why doesn’t he age and become something of the past?

Kristapor has left us with very little in revolutionary literature or publications. His labors are very modest in this field. However, the little that we have inherited from Kristapor has a permanent value. There, life is panting lastingly, and constantly has stormy undulations because he wrote with passion and profound sincerity. Something that would compel man to unconditionally read his works. “If you want to be read, write with your own blood,” he asserted. And this is why his writings have become worthy of numerous publications and will continue to be so.

However, all this by itself, is not satisfactory, to extol Kristapor and to give him permanent worth. Then, where is the secret to his charm? Why is he so great?

Kristapor was an organizational talent whose likes are seldom encountered in our lives. Behold, his worth which is permanent and which has become an object of inspiration for all generations . . .

Kristapor was born a leader; he grew up a leader and was martyred a leader. Skim through the history of ARF’s first fifteen

«Հայ ժողովուրդը պէ՛տք է յեղափոխական լինի այն մոմէ՛նտին, երբ պայմանները մեզ նպաստաւոր լինեն, ուրեմն, ամէն բո՛ւ պէ, որովհետեւ, կրկնում ենք, անորոշ է այդ մոմէ՛նտը»:

— «Դրօշակ»

ԿՐԱԳՐՈՒՄ HAYTOUG

Պաշտօնաթերթ՝
ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՀՅՂ

Արեւմտեան Ամերիկայի
Երիտասարդական Միություն

Official Publication of the
ARMENIAN YOUTH FEDERATION
ARF
Youth Organization of
Western America

Haytoug
419A West Colorado Street
Glendale, California 91204

818 243 4491

years and you will see that there isn't an incident, an initiation in which he didn't participate directly or indirectly, or in a total or partial way . . .

As a young student in the college of Tiflis, thanks to his natural talents and scientific background, he participated in student self-advancement groups and immediately occupied a leadership role . . .

Upon graduating the college of Tiflis, he took charge of the responsibilities in the teaching profession in this birthplace. He was devoted to the organization of Armenian national groups and their political-revolutionary education so that they could counter the Czarist government's oppression, injustice, privation and exploitation. He did the same and more in Tiflis. He organized groups of Turkish-Armenian emigrants for the protection of the Armenian national cause. It was these groups that protested against the Czarist government when the latter closed down Armenian educational institutions . . .

After continual and proper labors he reconciled all the adversary revolutionary powers, he brought together and united them in under a common organization; something that requires extraordinary capabilities as well as the awareness for historic necessity.

After just having laid the foundation of the ARF, he was arrested and exiled. In exile he undertook the preparatory work for the publication of *Droshak*. After his exile he began anew the organizational work; and again he was arrested and imprisoned. Barely out of jail he initiated the Khanasor expedition . . .

He strengthened the internal as well as the external propaganda of the ARF. He became editor of *Droshak*. He rallied numerous youths and students around him, He organized the *Armenian Student Union of Europe*. In foreign affairs, he made appeals for the proper solution of the Armenian Cause during peace meetings which were taking place in Europe. He formed Armenian-loving groups consisting of distinguished non-Armenian figures. He initiated public meetings and lectures. He set the foundation of the *Pro Armenia* newspaper for which Pierre Kiar, Anatole France, Clemenceau, Jores and many others worked . . .

He entered the whirlpool of terrorist activities. He undertook the *Potorig* operation: forcibly collecting money from rich Armenians. He prepared and planned for the assassination of Sultan Hamid; however, he was martyred on the road of revolution not having reached his goal.

Kristapor's organizational talents do not end with his death. If an attempt was made to find the reason how the ARF was able to successfully emerge from all the persecutions and oppressions it had to face, one would undoubtedly find the answers to lie mostly in that kind of spirit which Kristapor had.

Not only did Kristapor synthesize previously existing ideas of the construction of an Armenia and advancement of self-distinct national goals, but he also crystallized them and made them a reality.

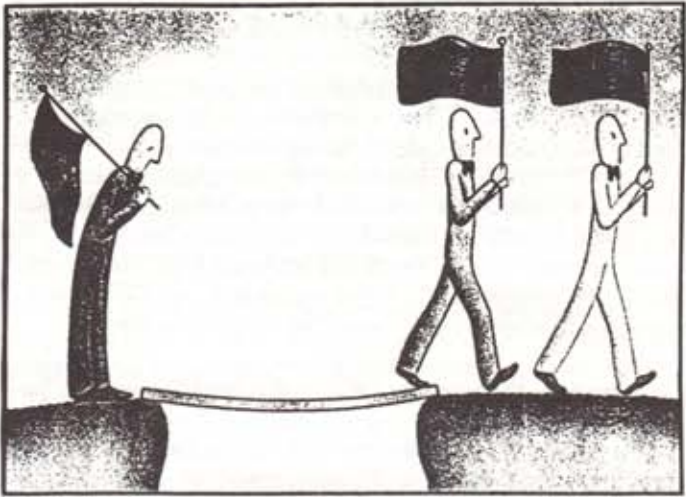
Kristapor is undoubtedly our contemporary. ■

«Ամբոխը, կազմուած լինի նա «կրթուած» թէ անկիրթ մարդկանցից, միշտ տրամադիր է կարծելու, թէ ամէն մի երեւոյթ, որին հետեւում է մի ուրիշը՝ անմիջական պատճառ է չետազայ երեւոյթի»:

Քրիստափոր Ա.

«Ով որ քաջ է, աղբ թող հաւաքէ»

Արամ Գույումճեան

□ Սպասելի է որ ամէն հայ երիտասարդ ոգեւորուած հայ ոգիով, պատրաստ ըլլայ իր ուժերը տրամադրելու Հայ Դատի մարզէն ներս զանազան աշխատանքներում. քայց, կը հանդիպինք խաբուսիկ տեսարաններու որ մեր մէջ յոյս կ'արթնցնեն յատկապէս երբ տեսնենք երիտասարդութեան խանդավառ վիճակը որ իրականին մէջ շատ անգամ ձեւակերպութիւն է միայն:

Տեսարանը ծանօթ է: Դաշտահանդէսի մը վերջատրութեան, երիտասարդութիւնը քոյր-բարձ եռագոյնին շուրջ ծափերով կ'ընկերանայ ընկեր Գառնիկ Սարգիսեանի հայրենաշունչ երգերուն: Երիտասարդութիւնը ոգեւորուած է. այս յայտնի է իրենց կանչերէն ու դէմքերու արտայայտութիւններէն:

Տեսարանը ծանօթ է եւ նոյնիսկ քաջալերելի. վերջապէս, կը համոզենք մենք մեզ, որ երիտասարդութիւնը կը գնահատէ յեղափոխական երգը, երգի բառերու ոգիով կը դաստիարակուի եւ այլն, եւ այլն:

Սակայն նախքան որ դաշտահանդէսը վերջ գտնէ, այս ոգեւորումը արդէն իսկ մարած է: Փոխանակ փոխակերպուելու գործնական աշխատանքի, ոգին պարզապէս կը գործածուի ծափող ձեռքերու համար որպէս ոյծ, մինչ կազմակերպական աշխատանքները պէտք եղածին չափ յառաջացում չեն արձանագրեր:

Անհոգութեան կամ քոյրութիւն ծուլութեան մտածելակերպի մը հետեւելով, երիտասարդութեան մեծամասնութիւնը կը փորձէ իր ջանքը թափել որ տարածութիւն ստեղծէ իր եւ զինք սպասող աշխատանքին միջեւ: Այս փոխանցիկ եւ շուտով տարածուող վիճակը ներկայ է ոչ միայն մեծ ու դժուար աշխատանքներու պարագային այլ մանր ու չնչինին՝ անխտիր: Ակումբին մէջ նետուած թուղջ մը վերցնելն իսկ ծանր կը թուի, ժողովի ներկայ ըլլալը՝ քացատիկ զոհողութիւն, իսկ կազմակերպչական որեւէ գործ՝ taboo:

Հետաքրքրական է նշել թէ սոյն ծուլութեան եւ անհոգութեան աղբիւրներէն կը բխին նաեւ անհիմն քննադատութիւնները եւ բամբասանքի թոյլնը:

Այս մտածումով, վերադառնանք մեր ծանօթ տեսարանին: Ընկեր Գառնիկ սկսած է երգել «Ով որ քաջ է ի՞նչ կը սպասէ» երգը. իսկ դաշտը մաքրելու աշխատանքին լծուած ընկերներէն մին, որու աչքերը աշխատանքի ժամանակ միշտ երգերով ոգեւորուած խումբին կողմն էին, կը մօտենայ եւ կ'առաջարկէ ընկեր Գառնիկին որ յայտարարէ՝ «Ով որ քաջ է, աղբ թող հաւաքէ»:

«Միակ միջոցը որ մենք շահաւոր դուրս գանք պայքարէն, յեղափոխական գործելակերպի որդեգրումն է . . .»

Կ'ըսէ ընկ. Արօ Պողիկեան «Հայդուկ»ի հետ ունեցած հարցազրոյցի ընթացքին

Ծանօթ.— Ստորեւ կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն ընկ. Արօ Պողիկեանի հետ ունեցած «Հայդուկ»ի հարցազրոյցը, որուն նիւթն է «Քաղաքականացում եւ Յեղափոխականացում»:

Մինչև 1985ի վերջաւորութիւնը ընկ. Պողիկեան աշխատած է որպէս ՀՅԴ Արևմտեան Ամերիկայի Երիտասարդական Գործա-
վար, իսկ ներկայիս ստանձնած է «Ասպարէզ» օրաթերթի խմբ-
բարի պաշտօնը: Ընկ. Պողիկեան ստացած է իր Մագիստրոս
Արուեստից տիտղոսը UCLA համալսարանէն, ուր ներկայիս կը
դասաւանդէ հայկական գրականութեան դասընթացքներ:

□«Հայդուկ».— Ձեր կարծիքով ի՞նչ կը նշանակէ քաղաքականա-
ցում:

Ընկ. Պողիկեան.— Կենցաղի առօրեայ իրադարձութիւնները, դէպ-
քերը, իրողութիւնները, ընկերային յարաբերութիւնները, տնտեսական
եւ կառավարական իրակարգերը, մէկ խօսքով ամէն ինչ տեսնել իբրեւ
քաղաքական դրուածքի մը պատճառով, ծնունդ տրած կամ առնուազն
թոյլատրած իրողութիւններ եւ դիրքորոշումի այդ երեսյթներով հան-
դէպ սեփական՝ անհատական, քայքայ մանուսալ ազգային շահերը
ունենալով իբրեւ մեկնակէտ եւ հիմք. հասկնալ թէ ինչ որ կը պատահի
մեր շրջանին պատահականութեան արդիւնք չէ, այլեւ կազմակերպուած
է յստակ գաղափարախօսութիւն ունեցող ուժի մը կողմէ, եւ որ այդ ուժը
իր որոշումները կ'առնէ հիմնուելով միայն ու միայն իր շահերուն
պաշտպանութեան վրայ: Քաղաքականացում կ'ենթադրէ նաեւ մշտա-
կան ճիգ մը փնտնելու եւ գտնելու թէ մեր կենանքը ղեկավարող ուժը ուր
կեղրոնացած է, ինչպէս կը շարժի, ուր են անոր գործութեան աղբիւր-
ները եւ տկար կէտերը:

«Հայդուկ».— Իսկ ի՞նչ կը նշանակէ յեղափոխականացում:

Ընկ. Պողիկեան.— Յեղափոխականացումը այն հագրուանն է, երբ
անհատը կամ հասարականութիւնը գնահատելէ ետք տիրող կացու-
թիւնը, քաղաքական իրավիճակը, ուժերու դասաւորումներն ու քաշխու-
մը, ինքզինք ուղղակիօրէն հակադրուած կը տեսնէ անոնց, կ'որոշէ
զանոնք հիմնովին յեղաշրջել, փոխելու համար յօգուտ իրեն եւ իր
հետապնդած նպատակներուն:

Յեղափոխականացումը ինքնաբերաբար կ'ենթադրէ արմատակա-
նացում, այսինքն կիսամիջոցներու ժխտում եւ վճռական փոփոխութիւն-
ներու նախանձախնդրութիւն եւ անգիջողութիւն:

Տիրող կացութիւնը, կամ ինչպէս կ'ըսեն «սթաթուս քուօ»ն, կարելի չէ
յեղափոխականներուն ի նպաստ աստիճանական փոփոխութիւններու
ենթարկել: Համընթաց աշխատող ուժեր եւ գործօճներ կացութիւնը
աւելի իսկ յեղափոխականներու ի վնաս շրջելու կարելիութիւնը ունին:
Հաշուեկշիռը միշտ անոնց ի վնաս կ'ըլլայ:

«Հայդուկ».— Դատ ունեցող ժողովուրդի մը համար անհրա-
ժեշտ է քաղաքականացնել եւ վերջապէս յեղափոխականացնել
զանգուածները եւ մասնաւորաբար երիտասարդութիւնը:

Ընկ. Պողիկեան.— Անհրաժեշտ է ու կենսական: Մեր պարագային
միակ ձեւը, միակ միջոցը որ մենք շահաւոր դուրս գանք պայքարէն,
յեղափոխական գործելակերպի որդեգրումն է, միաժամանակ, տնտե-
սական, քաղաքական ու քարոզական ամուր ենթակառոյցի ստեղծելը:

«Քաղաքականացումը, պիտի կրկնեմ կը հաւա-
տամ որ անպայմանօրէն եւ ինքնաբերաբար պիտի
առաջնորդէ յեղափոխականացման, անշուշտ գործու-
նէութեան կարելիութիւններու ու ճամբաներու մատ-
նանշումով»:

Սփոռքի մէջ արդիւնատու ու երկարատեւ յեղափոխական գործու-
նէութիւն կարենալ տանելու համար կենսական է այդ ենթակառոյց-
ներու ստեղծումը:

Իսկ այդ ենթակառոյցներու ստեղծման համար անհրաժեշտ է
ունենալ անոնց կարելիութեան եւ անհրաժեշտութեան գիտակից
զանգուածներ, ի մասնաւորի երիտասարդներ:

ՅԵՂԱՓՈՒՃԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ ԵՎ ԿԱՐԵՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔԱՆԵՐՈՒՄԸ

Write to
Harutiu Levonian
K. 533/83
Zatvor Okruznog Suda Bolnica
Bacvanska UL.
11000 Beograd
YUGOSLAVIA

«Հայդուկ».- Յեղափոխականացումը կը յաջորդէ՝ քաղաքականացման, եւ ի՞նչ միջոցներով կարելի է երիտասարդութիւնը քաղաքականացման հանգուտանէն առաջնորդել յեղափոխականացման հանգրուանը:

Ընկ. Պողիկեան.- քաղաքականացած երիտասարդութիւն մը քաղաքական իրավիճակը համակողմանի եւ հանգամանատր կերպով վերլուծելու կարողութիւն ձեռք ձգած պէտք է ըլլայ:

Մեր պարագային քաղաքական վերլուծումը անպայմանօրէն պիտի առաջնորդէ այն գիտակցութեան, որ յեղափոխական գործունէութիւնը կենսական դեր կը խաղայ մեր ազատագրական պայքարին մէջ: Այդ գործունէութիւնը յառաջ տանելու համար, քաղաքականացած երիտասարդութիւնը պիտի գայ անհրաժեշտութիւնը ունենալու յեղափոխականացած տարր մը, որ միայն իր շարքերէն կրնայ ելլել: Հետեւաբար, ինքնագիտակից ճիշտ, ծրագրումով ու աշխատանքով պիտի պատրաստուին այդ տարրերը, որոնք իրենց կարգին, ուրիշներ ներգրաւելու, իրենց շարքերը ստուարացնելու գործնական միջոցներու պիտի դիմեն՝ անխուսափելիօրէն:

«Յեղափոխականացումը ինքնաբերաբար կ'ենթադրէ արմատականացում, այսինքն կիսամիջոցներու ժխտում եւ վճռական փոփոխութիւններու նախանձախնդրութիւն եւ անզիջողութիւն . . .»

«Հայդուկ».- Հակառակ այն իրողութեան, որ վերջին 15 տարիներուն շատ խօսուած եւ գրուած է մեր երիտասարդութեան քաղաքականացման եւ յեղափոխականացման մասին, ըստ ձեզի, արդեօ՞ք մեր երիտասարդութեան մեծամասնութիւնը քաղաքականացած կամ յեղափոխականացած է:

Ընկ. Պողիկեան.- Իմ կարծիքովս, դժբախտաբար, մեր երիտասարդութեան մէկ փոքր հատուածն է միայն, որ քաղաքականացած է, եւ քննականաբար անելի փոքր հատուած մը, յեղափոխականացած:

Պէտք է նշել, որ 15 տարի առաջ երիտասարդութիւնը ներկայ իսկ չէր հայ քաղաքական կեանքէն ներս: ՀՅԴ երիտասարդական միութիւններու կազմակերպումն ու անոնց ծաւալած գործունէութիւնն էր, որ յիշեալ ժամանակամիջոցին արթնցոց երիտասարդութեան մէկ հատուածը, զանոնք դաստիարակեց ու քաղաքականացուց:

Հայ ազգային ազատագրական պայքարի յեղափոխական արտապայտութիւնները անփոխարինելի դեր կատարեցին այդ հատուածը յեղափոխականացնելու գործին մէջ: Զոյգ ճակատներու վրայ, կը կարծեմ որ հազիւ առաջին հանգրուանն է որ կտրուած է: Հիմա, հարցը կը մնայ

ընդհարձակելու մեր պայքարը, անելի մեծ թիով երիտասարդներ քաղաքականացնելու ճիշտ:

«Հայդուկ».- Հայ Դատի գծով տարուած ներկայ դիւանագիտական աշխատանքները քաւարար կ'օժանդակեն՝ երիտասարդութեան գիտակցութիւնը արթնցնելու եւ քաղաքականացնելու գործին:

Ընկ. Պողիկեան.- Աշխատանքները առանձին չեն կրնար օժանդակել: Մանաւանդ, սփիւռքեան պայմաններու մէջ որոշ աշխատանքներ կրնան սխալ ուղղութիւն տալ երիտասարդութեան, եթէ ան գիտած չէ անհրաժեշտ գաղափարական ու տեսական դաստիարակութեան:

Ապաքաղաքականացնող պայմաններու մէջ Հայ Դատ հետապնդողներու կոչումն է երիտասարդութիւնը պէտք է զարգացնէ պայքարի յատուկ գաղափարախօսութիւն մը: Այդ գաղափարախօսութեան ուժէն կախեալ է Հայ Դատի ներկայ աշխատանքներու իսկական էութիւնն ու արժէքը ըմբռնելու ու զանոնք ազատագրական պայքարի ընդհանուր ծիրէն ներս տեղադրելու կարողութիւնը:

«Հայդուկ».- Իսկ ի՞նչ է հայ քաղաքական հրատարակութիւններու, այս պարագային, «Ասպարէզ»ի դերը ժողովուրդի քաղաքականացման եւ յեղափոխականացման աշխատանքներու գծով:

Ընկ. Պողիկեան.- «Ասպարէզ»ը իբրեւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան շրջանային օրգան, ճիմնական առաքելութիւնը ունի այս գաղութի հայ զանգուածները քաղաքականացնելու, անոնց մէջ զարգացնելու ազգային շահերու վրայ ճիմնուած քաղաքական վերլուծումներ կատարելու, դէպքերն ու իրադարձութիւնները միշտ ըմբռնելու ու մեկնաբանելու կարողութիւնը:

Իրականացնելու համար այս, «Ասպարէզ» լայն տեղ կուտայ գաղափարական, վերլուծական, ընկերային ու տեսական յօդուածներու, մանաւանդ անոնց, որոնք կը մեկնին հայկական փորձառութեան:

«Մեր պարագային քաղաքական վերլուծումը անպայմանօրէն պիտի առաջնորդէ այն գիտակցութեան, որ յեղափոխական գործունէութիւնը կենսական դեր կը խաղայ մեր ազատագրական պայքարին մէջ . . .»

Քաղաքականացումը, պիտի կրկնեմ կը հաստատմ որ անպայմանօրէն եւ ինքնաբերաբար պիտի առաջնորդէ յեղափոխականացման, անշուշտ գործունէութեան կարելիութիւններու ու ճամբաներու մատնանը ընդունով:

"Just as the individual is victimized by class exploitation and oppression in social life, so are the weak or persecuted nations exploited and suppressed in the international level by imperialist and expansionist states.

As the ideal system of coexistence and cooperation among nations, socialism struggles for the full liberation of nations — as human collectives — and their establishment as free, independent and sovereign states in an international society, with the same spirit and principle as it struggles for the full liberation of the individual and the creation of the Free Man in human society."

— ARF Program, 1982

Ընկ. Համբիկ Սասունեան Կը Գրէ Իր Կեանքէն Բանտէն Ներս

Ծանօթ.— Ինչպէս արդէն իսկ «Հայրուկ»ի ընթերցողները ծանօթ են, ընկ. Համբիկ Սասունեան կ'անցնէ իր հինգերորդ տարին քանտի մէջ, ամբաստանուած ըլլալով Լոս Անճելըսի Թուրքիոյ հիւպատոսին ահաբեկելու լանցանքով: Ընկ. Համբիկ վերջին անգամ փոխադրուած է Քալիֆորնիոյ անհանգային Սէն Քուէնթին քանտը:

«Հայրուկ»ը բարենախտութիւնը ունեցած է ստանալու հետեւեալ գրուածքը ընկ. Համբիկէն իր կեանքին մասին քանտէն ներս: Գրուածքը կը ներկայացնենք ստորեւ:

□ Ատոտ կանուխ, հազի ժամը վեցն է: Արդէն իսկ քանտապահներու կոշիկներու ծանր ձայները կը լսեմ: Բանտապահները քանտարկեալներու խոցերու դռները կը քանան եւ ամուր ետ կը օտցեն:

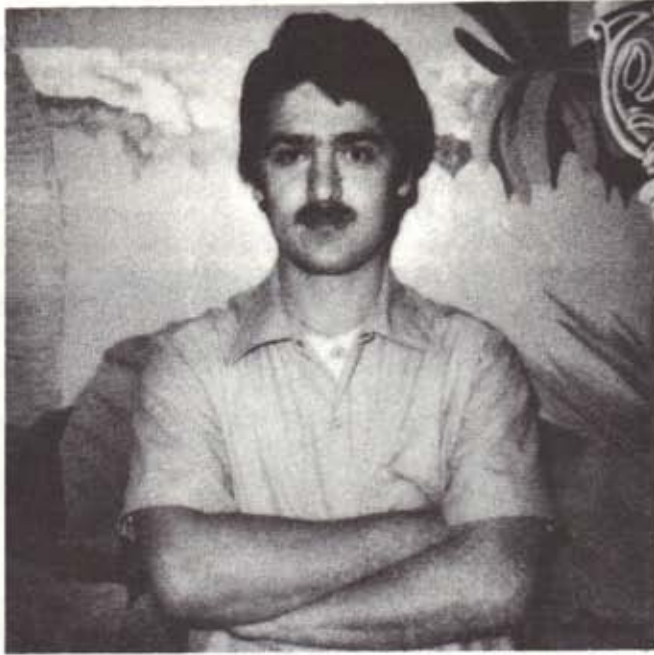
Նեո կանուխ է, քայք քանտարկեալներէն մի քանին արդէն գործի կ'երթան: Ոտքերու ձայներէն արթնցած եմ ես, եւ կը դիտեմ խոցիս առաստաղը՝ կարծես ան ըլլար պատկերասփիտ մը կամ մէկու մը պատկերը: Եւ ես ժամերով կէս արթուն, կէս քնացած, կը դիտեմ առաստաղը՝ հոն հազար տեսարաններ եւ նկարներ տեսնելով:

Նոյնիսկ այս կանուխ արշալոյսին խաղաղ չէ չորս կողմս. քանտապահներու ոտքերու եւ մեքէն կախուած ծանր քանալիներու ձայները կը խանգարեն երազս:

Ժամ մը կ'անցնի եւ ամուկը անի կը սաստկանայ: Ժամը եօթն եւ արդէն քոյր միս քանտարկեալներն ալ գործի պիտի երթան: Ես արդէն քոյրովիս արթուն եմ եւ դժգոհ. առտուան ժամը երկուքին դժուարութեամբ քնացած էի, իսկ վեցին արթնցած: Բայց անշուշտ իմ անքնութիւնս ոչ ոքի հոգն է:

Եւ արթուն երազելով կանցնի ժամեր. եւ ահա, արդէն իսկ եղած է կէսօր: Չորս-հինգ ժամեր աչքերս քայք երազել էտք, վրաս շղայնութիւն կու գայ. ժամեր պարապ անցուցած էի, երբ պէտք էր ելած ըլլայի ու սկսէի գրել կամ կարդալ:

Կէսօր է եւ ոստիկանութիւնը կը յայտարարէ թէ տասը վարկեանէն քանտարկեալները խոհանոց պէտք է ըլլան ճաշի համար: Ես արդէն նախաճաշ չեմ կերած, ծոպութեանս եւ նախաճաշի անհամութեան պատճառաւ: Հիմա ճաշի ժամն է եւ ոստիկանը եկած է քանալու խոցիս ծանր երկաթէ դուռը: Կը քայքնը դէպի խոհանոց: Այս քանտը ըլլալէս ի վեր, հինգ անգամ ճաշի չեմ գացած: Այս անգամ կ'որոշեմ խոհանոց երթալու տեղ, երթալ քանտի դաշտը:

Կը հասնիմ քանտի դաշտ, եւ կը նայիմ դէպի երկինք: Օղջ քիչ մը պաղ է եւ ես միայն քանտարկեալի շապիկ մը հագած եմ. քիչ մը կը մտիմ եւ կը մտածեմ թէ ինչու խոցս նստած չմնացի . . .

Բանտի դաշտը քառական մէծ է. հոն կան ֆոթօպոլի եւ պասքէթպոլի դաշտեր, ինչպէս նաեւ երկաթ քարծրացնելու անկիւն մը՝ ուր յաճախ լեցում է քանտարկեալներով որոնք ժամերով երկաթ կը քարծրացնեն մարզուելու համար:

«Կը հասնիմ խոց եւ ես ինծմէ դժգոհ կը սկսիմ քալել՝ հինգ քայլ առաջ, հինգ քայլ ետ. խոցին մէջ հինգ քայլէ անելի առնելու տեղ չկայ: Կը նստիմ անկողնիս վրայ. պատին վրայ կան հայ քանաստեղծներու ու գրողներու, ինչպէս նաեւ հայ ֆետայիներու պատկերներ: Կարծես կորսուած եմ Հայաստանի մէջ, ու խոցս մոռցած, քայք ձայները անգամ մը ես կը խանգարեմ զիս . . .»

Կը սկսիմ ձանձրանալ. մարզանք ընել չեմ սիրեր որպէսզի մարզանքով ժամանակ անցնեմ: Կը քաշուիմ անկիւն մը եւ գետնի խոտին վրայ կը նստիմ: Մի քանի բարեկամներ կանցնին ու կը քարեմեն. ուրիշ մը կը մօտենայ մի քանի վայրկեան խօսելու ու կատակելու:

Բանտի քանիս քարծր պատերու վրայ ոստիկաններ կանգնած են, լաւ զինուած, ու կը դիտեն քանտարկեալներու քոյր շարժումները: Պատին միւս կողմը կայ ծովը որ կը կոչուի Սան Ֆրանսիսքո Պէյ: Քիչ մը անդին կան երկու հսկայ լեռներ որոնք կը թուին ըլլալ միայն մի քանի

«Ինչպէս երեխայի համար անհրաժեշտ է սիրող մայրը, այնպէս էլ լեղափոխական գաղափարների համար միշտ անհրաժեշտ են եղած քանտերի խոհաւ օրօրոցները, երկաթ շղթաների բազմալեզու նանիները եւ կարմիր դահիճների մահաբեր գորգուրանքները: Ուրիշ ելք չկայ նոր գաղափարների շարքանակի համար, կամ այլ խօսքով՝ չկայ ուրիշ միջոց լեղափոխական գործը նախապատրաստելու համար»:

Քրիստապոս Ա.

Write to
G. Marachelian
H. Noubarian
R. Titizian
Ottawa — Carlton Detention Center
2244 Innes Road, Ottawa
Ontario, Canada K1B 4C4

մեթր հեռու: Բայց մէկ լեռը շատ հսկայ է եւ մօտաւորապէս 1500էն 2000 մեթր կամ անէի հեռու է: Լեռը դիտելով կ'երագնես հսկայ Մասիսին մասին, եւ կարծես կը սկսիս սիրածս կարօտմամբ: Եւ իրաւ ալ այդպէս է, Մասիսը ամէն հայու հայրն ու մայրն է, ամէնուն քոյր-եղբայրն է, ամէն տղու եւ աղջկայ Սիրածն է: Եւ ես ալ սիրած Մասիսս անէի ու անէի կը կարօտմամբ ու կը սիրեմ . . .

Ժամը երկու է եղած արդէն, եւ պէտք է վերադառնամ խոց: Կը հասնիս խոց եւ ես ինձմէ դժգոհ կը սկսիս քալել՝ հինգ քայլ առաջ, հինգ քայլ ետ. խոցին մէջ հինգ քայլէ անէի առնելու տեղ չկայ: Կը նստիմ անկողնիս վրայ. պատին վրայ կամ հայ քանաստեղծներու ու գրողներու, ինչպէս նաեւ հայ ֆետայիներու պատկերներ: Չեմ գիտեր թէ մէկ երկու վայրկեան՝ անցաւ, թէ մէկ երկու ժամ. կարծես կորստած եմ Հայաստանի մէջ, ու խոցս մոռցած, քայց ձայները անգամ մը ես կը խանգարեմ զիս: Կը հանեմ կօշիկներս եւ կ'երկնմամբ անկողնի վրայ: Ժամը երեք է արդէն: Կէս ժամ պատկերասիրու կը դիտեմ մինչեւ

«Լեռը դիտելով կ'երագնես հսկայ Մասիսին մասին, եւ կարծես կը սկսիս սիրածս կարօտմամբ: Եւ իրաւ ալ այդպէս է, Մասիսը ամէն հայու հայրն ու մայրն է, ամէնուն քոյր-եղբայրն է, ամէն տղու եւ աղջկայ Սիրածն է: Եւ ես ալ սիրած Մասիսս անէի ու անէի կը կարօտմամբ ու կը սիրեմ . . .»

քանտասպահը կուգայ եւ «Սասունեան» կսէ: Կ'ելլեմ ոտքի. ան կը պահանջէ իմ քանտարկութեան թիւը: Կսեմ՝ C-88440, եւ ան ինձի կը յանձնէ մի քանի թերթեր ու նամակներ: Թերթերը աչքէ կանցնեմ եւ անոնք որոնք կը գտնեմ հետաքրքրական՝ կը դնեմ մէկ կողմ, իսկ մնացածը՝ արքամեմ:

Ժամը հինգին ընթրիքի կ'երթանք: Բոլոր օրը ոչինչ կերած եմ, եւ ստամոքսս կարծես ոսկոռ դարձած է: Կը մտնեմ շարքի ու կամաց-կամաց կարգս կը մօտեմայ: Ամանը ձեռքս բռնած կը նայիս թէ ինչ է ուտելիքը: Ժատ անգամ չեմ ուտեր եւ քթիս տակէն կը հայհոյեմ քանտասպահներուն: Կտոր մը հաց առնելով կը նստիմ սեղանին շուրջ եւ կը սկսիմ ուտել հացի կտորը գառաթ մը ջուրով:

Մաշէն ետք խոց կը վերադառնամ ու կը սկսիս գրել ստացած նամակներու պատասխանները: Մի քանի ժամ ես կանցնի ու կը սկսիս գիրք կարդալ: Անգամ մը ես կէս գիշեր է. յոգնած ու անօթի եմ, քայց քունս չի գար: Մտիկ կ'ընեմ լեղափոխական ու սիրային երգեր մինչեւ որ քունս գայ: Սակայն չեմ յաջողիր եւ կրկին կը սկսիս գիրք կարդալ:

Գիտեմ յաջորդ առտու ուրախ պիտի արթնանամ՝ ընթերցած ըլլալով 100էն 200 էջ: Ժպտում դէմքով կը քնանամ:

Համիկ Սասունեան
Hamik Sassounian
Համակ Սասունեան

29 Դեկտեմբեր, 1986

Write to Hampig Sassounian
P.O. Box C88440
1A-18
Tamal, California 94964

Faith

by Lisa Kibritjian

*You are a desperate soul
From years gone by,
You are a saddened man
From life's treacherous toll.*

*Your eyes now bleak
Were once so alive
Elated with the joys
Of youth long lost.*

*The dreams you had
Of a wife and son
Have faded with age
In the gray of your cell.*

*Your innocence so clear
For all who could see,
Yet an example was made
Supposed for peace.*

*What justice is this
When a life once free
Is taken and crushed
For the pleasure of a beast?*

*The voice of power
So clear and distinct,
"One life, no matter,
An Armenian at that."*

*An example my friends
Is that this all is
The life of our brother
For a piece of our land.*

*Have faith my friend
Be strong in your place
Your innocence will
Prevail the lies of those men.*

*We will fight till the end
For your life and our own,
You are of us and
We are of you.*

*Together our claim
Will be heard through the land,
Your freedom will come
With our lands hand in hand.*

“The Discourse on the Origins of Inequality”

by Niva Kalebdjian

Note: The following is a brief overview of Jean-Jaques Rousseau's essay entitled "The Discourse on the Origins of Inequality." With such articles Haytoug wishes to expose its readers to the thoughts of some political thinkers. For a more detailed examination, readers are encouraged to pursue these writings beyond what appears here.

□ Born in Geneva in 1712, Jean-Jacques Rousseau belonged to an economically lower-class Swiss Protestant family. At age 16 Rousseau ran away from home and took on odd jobs until age 40 when he achieved success as a writer. An outcast, Rousseau finally married Therese Levasseur with whom he had five children whom he gave up for adoption. After achieving fame he lived by the generosity of friends, as he was maladapted.

In addition, Rousseau suffered from paranoia. Regardless, Rousseau was one of the most profound writers of the age and the most influential. As a result of his own experiences, Rousseau felt that a person could not be happy in society as it existed. Consequently, he wrote many pieces concerning the evils of society. One such piece is *The Discourse on the Origins of Inequality*.

Jean-Jacques Rousseau's essay entitled *The Discourse on the Origin of Inequality* is primarily concerned with the origins of man and his evolutionary process from savage (natural) man to social (civilized) man, exemplified by his degeneration through the process of becoming civilized. By describing the two, savage to social, Rousseau determines that savage man is "good" and social man "wicked."

* * *

Rousseau describes savage man as uncorrupt, unspoiled, simple, and independent. In possession of these virtues, savage man is ultimately described as being free, equal, and good (immediately distinguishing him from his social counterpart).

The savage man lacks social intercourse and merely exists by fulfilling his needs (as opposed to his wants). Rousseau describes these basic needs as "food, a female, and rest." The savage man fulfills these needs without discrimination. He pays no attention to socially induced values such as beauty and wealth, for he has no concept of these inequalities (allowing for natural, physical inequalities). Therefore, all foods accomplish the same duty — that of nourishment; and all females provide him with the same companionship. It therefore follows that all, in the eyes of the savage man, are equal. He is uncorrupt, unlike social man, in his evaluation of others, according to Rousseau.

The sentiment of pity is utilized by Rousseau to further distinguish savage man from social man. "Pity," says Rousseau, "is a sentiment obscure but active in the savage, developed but dormant in civilized man." This unspoiled virtue in the savage man is the factor which keeps him from exploiting his equals because it is pity which "hurries us without reflection to the assistance of those we see in distress." Therefore, the savage man is "good" and the social man, who lacks this compassion, is wicked, as shall be explained further.

Overall, thus far, we have seen that the savage man, the natural unspoiled man, is good, according to Rousseau. He possesses

qualities which, as he becomes civilized, cease to exist causing him, now in this social state, to have a lack of compassion or pity for others. Furthermore, the savage man is not ambitious, since as we determined, he exists by fulfilling only his basic needs. He does not rely on others for anything and thus is not influenced in his ideas and thinking. It follows that the savage man does not dominate over others, as he feels no need to. Savage man, therefore, is ultimately equal and free, according to Rousseau.

Conversely, the social man is described by Rousseau as corrupt, spoiled, and dependent. Also, social man loses (or represses) the sentiment of pity to that of reason. The result is that the social man exploits, discriminates, and oppresses his fellow men.

Reason is the trait which only the social man possesses. It is this trait which suppresses or counteracts pity. Reason, according to Rousseau, breeds self-love. "It is reason that makes him keep aloof from everything that can trouble or afflict him..." For instance, referring to an example given by Rousseau, "At the sight of another in distress," the social man declares "You may perish for aught I care, I am safe." Contrarily, the savage man, lacking the power and knowledge to reason and possessing the sentiment of pity, would aid such a being in distress; for the savage man is not self-loving or aloof as is his social counterpart.

Thus, as social man becomes increasingly self-loving due to reason, the consequences begin to unfold. He develops a false sense of values based on wealth and beauty inflicted upon him by the rest of society. He begins to fulfill his wants along with his needs. He judges people and feels the need to be dominant resulting in competition. Inequality is the inevitable consequence of civilized society according to Rousseau. The social man has thus been created.

Therefore, we have seen that Rousseau saw the natural, savage man as "good" as he possessed "good" qualities. Also we have seen that social man, the civilized savage man, is "wicked" because as he evolves in society, he surrenders his virtues which he possessed as the savage man, the most important as described by Rousseau being pity. Therefore, according to Rousseau, man in his natural, savage state, is at his best and man in society, along with all elements in society, are wicked. ■

Չեական Ժողովրդավարություն

Թամար Տեր Մկրտչեան

□ Իրանի ամերիկեան զենքերու վաճառքին լուրջ առաջին անգամ հաղորդուեցաւ Լիբանանի մէջ լույս տեսնող եւ Սուրիոյ համակիր «Ալ Օիրաա» շարքաթաթիթի մէջ, որմէ անմիջապէս ետք ամերիկեան մամուլը սկսաւ հարցը հետապնդել եւ ի յայտ բերել:

Երբ այս հարցի առնչութեամբ լուրերը սկսած էին հրապարակուիլ, նախագահ Բէկընի ազգային ապահովութեան խորհրդատու Ճոն Փոյնթսեկսթըր իր հրաժարականը ներկայացուցած էր, իսկ անոր գործակիցը՝ Օլիվըր Նորթ, պաշտօնէ արձակուած էր:

Իրանցիներու հետ գործակցութիւնը ըստ երեւոյթին սկսած էր երբ Թեհրանի իշխանութեանց ներկայացուցիչները Ամերիկայի կարգ մը ղեկավարներու մօտենալով յայտնած էին ահաբեկչութեան դէմ միջոցառումներ որդեգրելու տրամադրութիւններ: Ուաշինկթըն, իբրեւ ապացոյց, պահանջած է Լիբանանի մէջ առեւանգուած ամերիկացի պատանոցներու ազատ առձակումը: Կը տեղեկացուի որ Իրանին զինամթերք եւ զինուորական գործիքներու փոխանորդ կտորներ ուղարկուած է, լաւ տրամադրութիւններ ձեռք ձգելու նպատակով:

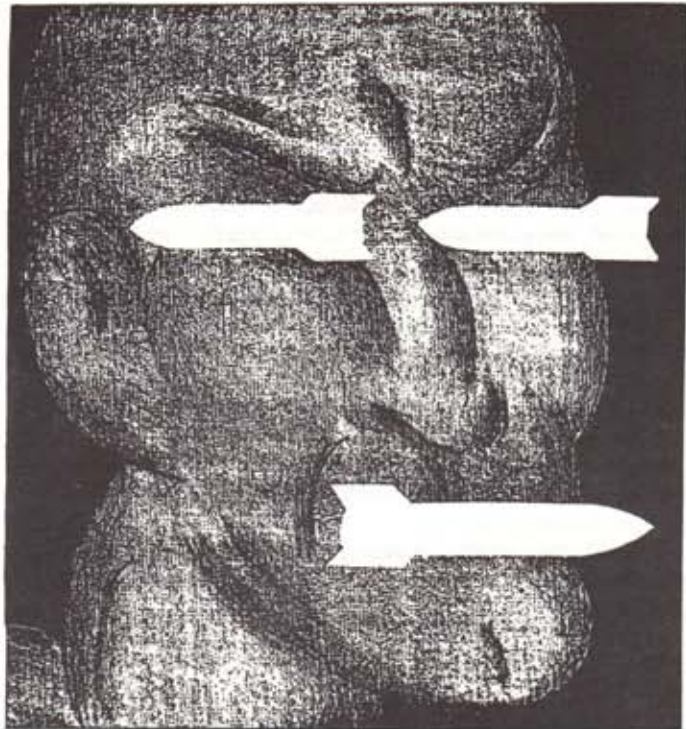
Կըսուի թէ նախագահ Բէկընի նախաձեռնութեամբ վերջին քանի մը շաբաթուայ ընթացքին, փորձեր տեղի կ'ունենան քոլոր իրականութիւնները մշտնդ հանելու, սակայն տակաւին շատ մը հարցումներ կը մնան անպատասխան: Այս հարցումներէն ամէնէն հիմնականներն են հետեւեալները. — Ինչպէս սկսաւ «Իրանքամ»ը, եւ ո՞ր գացից գործողութեան հսկայ շահերը:

Իրականութեան յայտնաբերումը շատ դժուար պիտի ըլլայ Ծերակոյտի եւ Ներկայացուցիչներու Տան յանձնախումբերուն համար: Ոմանք կըսեն թէ Իրանին ծախած զենքերու հատույթը Նիքարակուայի հակա-յեղափոխականներուն փոխանցելու ծրագրի հաճարն է Օլիվըր Նորթ: Վերջինը Ամերիկայի կանոնադրի 5րդ բաժինի իրաւունքը գործածելով, մերժած է վկայել:

Նախագահ Բէկընի վարչակարգը կորսնցուցած է ղեկը այս ամբողջ պատահարին եւ տակաւին կարողացած չէ իրականութիւնները ի յայտ բերել:

Նախագահ Բէկընի գիտակից կամ անգիտակից մոռացումները զինք կը դատապարտեն իբրեւ լուռ մասնակից մը այս գայթակղութեան: Այս գործողութեան մանրամասնութիւնները հաւանաբար երբեք չներկայացուին հանրութեան իրենց ամբողջութեամբ, սակայն այս հարցին շուրջ հայ քաղաքականացած երիտասարդութեան կեցուածքն է որ կը հետաքրքրէ մեզ:

Կարեւոր է այս գայթակղութիւնը հասկնանք անելի լայն հասկացողութեամբ եւ յիսարուինք ձեռական ժողովրդավարութենէ: Տեղին է ընդունիլ, սակայն, որ շատ մը ուրիշ երկիրներու մէջ նման հարց մը

երբեք պիտի չներկայացուէր հանրութեան՝ առնուազն այս ծաւալով:

Ժողովրդավարական կարգերու մէջ, հարկաւոր է ունենալ հարցերու ազատ եւ անկաշկանդ քննութիւնը հանրութեան, կամ հանրութեան կողմէ ընտրուած անձնատրութիւններու կողմէ: Ժողովրդավարական կարգերը չեն կրնար յարատեւել եթէ հանրութեան առիթը պիտի չի տրուի որպէսզի անոնք կարենան հարցաքննել եւ քննադատել կառավարութեան:

«Իրանքամ»ի տետողութեան ընթացքին, Բէկըն եւ իր վարչակարգի հին ու նոր անդամները միայն յաջողած են շփոթ տարածել՝ իրականութիւնները ծածկելու համար:

Իրականութիւնը կը մնայ թազուն երկրի բնակչութեան ջախջախիչ մեծամասնութեան համար: Ուրեմն ինչպէ՞ս առիթը տալ ժողովուրդին հարցաքննելու, քննադատելու եւ քողորթելու այս հարցին գծով: Ու՞ր եւ ժողովրդավարութեան սուրբ սկզբունքները եւ ինչու՞ չեն յարգուիլ անոնք:

Ժողովրդավարութիւնը կ'ապահովէ մեծամասնութեան իրաւունքը եւ կառավարութեան հաշուետու կը դարձնէ ժողովուրդին: Սակայն այս կացութեան մէջ կարծես կառավարութիւնը պատասխանատու կը զգայ միայն իր անդամներուն՝ եւ ոչ ժողովուրդին:

Այս դէպքը կը փաստէ Բէկընի եւ իր նմաններու զօրատր դիրքը նման գործողութիւններ նախաձեռնելու գծով: Ժողովրդավարական կարգերու մէջ կառավարութիւնը հաշուետու է ժողովուրդին. սակայն Բէկընի բազմաթիւ զանցառութիւնները եւ ընդհանրապէս լուռ կեցուածքը մտածել կու տան թէ արդեօք ան պարտադրուած կը զգա՞յ քացատրութիւն տալու ժողովուրդի քացառձակ մեծամասնութեան: ■

3P663P*P 2033 P014P0R0000 P106S0P0000000000
Write to
Raffi Elbekian
KP DOM
M. BR 3156
22000 Sremska-Mitrovica
YUGOSLAVIA

ԱՅՐ ԸՆԹԱՆՈՒՄՆԵՐՈՒՄ
«Հայրուկ»ը լույս կը տեսնէ ՀԵ՛՛՛՛ անդամներու կամատր աշխատանքներու իբրեւ արդիւնք եւ կը բաժնուի ձրհարար: Հետեւաբար, որեւէ սրտաբուխ նուիրատրութիւն պիտի օժանդակէ տպագրութեան ծախսերը հոգալու: Հանճեք նուիրատրութիւնները կատարել ՀԵ՛՛՛՛ Կեդրոնական Վարչութեան հետեւեալ հասցէով՝
AYF Haylout
419A West Colorado Street
Glendale, California 91204

«Սարդարապատ» Ուխտի Ընկերները Կը Գրեն Համբիկին

□ Համբիկ Սասունեան՝ հայ երիտասարդ մը անարդարորէն քանտարկուած «արդարութիւն» խոստացող եւ պահանջող երկրի մը կողմէ: Հինգ տարիէ ի վեր մեր սիրելի ընկերը կը մնայ քանտը՝ հետո հայ մթնոլորտէ, հայ քարեկամներէ, եւ իր ընտանիքէ: Բայց երիտասարդութիւնը կրնայ այս կացութիւնը քարելաւել, նամակներ գրելով իրեն: Նամակին բնոյթը կամ երկայնքը կարեւոր չէ: Կարեւորը նամակ գրելն է:

Յունուար ամսի ընթացքին, «Սարդարապատ» ուխտի ընկերները ճիշդ այդ ըրին: Տօներու եւ Համբիկի տարեդարձի առիթով ուխտի հերթական ժողովի մը ընթացքին ամէն ընկեր երկտող մը գրեց Համբիկին ուրախ մաղթանքներով եւ ոգետրիչ, յուսաբեր պատգամներով:

Արդէն իսկ ուխտի ընկերներէն ստացած են պատասխաններ, իսկ «Սարդարապատ» ուխտը ստացած է նամակ մը ընկ. Համբիկէն, որը կը ներկայացնենք այս թիւով:

Դուք ալ ընթերցողներ, «Սարդարապատ» ուխտէն օրինակ անէր յիշեցէք եւ գրեցէք Համբիկին: Եթէ արդէն իսկ չեք գրեր, հիմա է ժամանակը սկսելու:

Ֆրէզնոյի ՀԵԴ Գրասենեակ եւ Գրադարանը Պաշտօնապէս Բացուեցաւ

□ Ֆրէզնոյի ՀԵԴ «Գեորգ Չաուշ» Ուխտը այս տարի ծրագրած է իր նոր Գրասենեակն եւ Գրադարանը առաւել ճոխացնել ուխտի եւ գաղութի բարեկաման համար: Ընկերները նաեւ, Կեդրոնական Վարչութեան հովանաւորութեամբ ծրագրեցին 1986-87ի առաջին «ՀԵԴ Օր»ը, որը տեղի ունեցաւ Հոկտեմբերին:

Ծարաք 4 Հոկտեմբեր 1986-ին, երկար աշխատանքէ ետք, Ֆրէզնոյի ՀԵԴ Գրասենեակ եւ Գրադարանը պաշտօնապէս բացուեցաւ: Գաղութի մեծ մասը ներկայ էր այս ձեռնարկին, որուն նախագահն էր Տաթև Արքեպիսկոպոս Սարգիսեան: Մօտ \$10,000 հաւաքուած հանգանակութիւնը պիտի գործածուի գրասենեակը եւ գրադարանը առաւել ճոխացնելու համար: Սոյն ձեռնարկէն ետք, հանրութիւնը քաջալերեց «Փոթորիկ» մարզախումբի քարաթէի նարնջագոյն գօտիներ ստանալու առիթով: «Փոթորիկ» մարզախումբը կ'ազմուած է 70 երիտասարդներէ, զանազան տարիքներով, որոնք հետեւած են քարաթէի մասնագիտութեան մօտ հինգ տարի:

ՀԵԴ Գրասենեակ եւ Գրադարանի բացումէն ի վեր, ընկերները կ'աշխատին գրքահաւաքի աշխատանքով: Գրադարանի երկու յանձնախումբերը անընդհատ կ'աշխատին, մէկը գաղութէն գիրք հաւաքելու աշխատանքով, իսկ միւսը գիրքերը համարելու եւ հոգատարութեան գործով:

Պէյ Էրիայի «Ռոստոմ» Ուխտը Աշխատանքի Լծում

□ Պէյ Էրիայի «Ռոստոմ» Ուխտը այս տարեշրջանին իր աշխատանքները կեդրոնացուցած է ուխտի ներքին զօրացման վրայ: Ուխտի տարեկան առաջին գործունէութիւնը եղաւ Սուրբ Գրիգոր Լուսատրիչ Եկեղեցու պազառնի ներկայանալ «տեղեկատուական սեղան»ով մը,

Ծար. էջ 12

Ընկ. Համբիկ Սասունեանի Նամակը «Սարդարապատ» Ուխտին

Ծատ սիրելի ընկերներ,

Խորին շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ բոլորիդ որ Նոր Տարուայ առթիւ զեղծիկ քացիկներով շնորհատրեցիք Նոր Տարիս: Յուսամ կը ներէք ինծի որ մի քանի օր ուշ կը գրեմ այս նամակս:

Կը շնորհատրեմ բոլորիդ Նոր Տարին եւ կը յուսամ որ 1987 տարին ըլլայ յաջողութեան տարի մը բոլորիս համար:

Կը յուսամ նաեւ մօտ օրէն քախտը ունենամ միանալ ձեզ ու ձեր կողքին ծառայել Հայ Դատին: Ծատ հպարտ կ'զգամ որ ունիմ ձեր նման ընկերներ որոնք միացած են մէկ նպատակով, որն է անկախ Հայաստանի կերտումը զայիք սերունդներու համար:

Վստահ եմ որ բոլորս խիստ կ'ապուած եւ միշտ պատրաստ ենք ծառայելու մեր դատին: Մեր բոլորիս առաջնահերթ պարտականութիւնը մեր ազգին ծառայել եւ մեր արդար իրաւունքները պաշտպանելն է:

Ծառայենք մեր Սուրբ Նպատակին որ զայիք սերունդները հպարտ ըլլան մեզմով՝ ինչպէս որ մենք հպարտ ենք Սարդարապատի սերունդով

Փառք ու յարգանք Մաշտոցի զաւակներուն:

Սիրով՝
Համբիկ
Սասունեան

13 Յունուար, 1987

Քրտական Ազատագրական Ծարժումը Մոնթեպելլոյի Մէջ

□ Տարիներու ընթացքին ՀԵԴ ուխտերու կազմակերպած «Ասպարէզ Երեկոյ»ները առիթ ընծայած են ընկերներուն ազատօրէն աստալայտուելու զանազան միջոցներու շուրջ: Նոյեմբեր, 1986-ին Մոնթեպելլոյի ՀԵԴ «Վախան Գարտաշեան» Ուխտը կազմակերպած էր «Ասպարէզ Երեկոյ» մը, «Քրտական Ազատագրական Ծարժում»ը ունենալով որպէս միջ:

Երեկոյան սկիզբը, դաստիարակչական յանձնախումբի ընկերները թերթեր քաժմեցին ընկերներու միջեւ, որոնք կը պարունակէին միջեր հայկական եւ քրտական շարժումներու մասին: Ընկերները այս տեղեկութիւնները ուսումնասիրելէ ետք, երկու խումբի քաժմուեցան եւ քանակէն սկսաւ հայ-քրտական համագործակցութեան մասին: Բանավէճի ասարտին ընկերներու մեծամասնութիւնը այն եզրակացութեան հասան թէ այլ ազատագրական շարժումներու աջակցիլը կրնայ օգտակար ըլլալ հայկական ազգային ազատագրական պայքարին:

«Վախան Գարտաշեան» ուխտը նաեւ կը գրադի գաղութէն ներս դաստիարակչական-քարոզչական աշխատանքներով: Ուխտը երկու թողոցիկներ դրկած է գաղութին՝ առաջինը ամերիկեան ընտրութիւններու առիթով, որը կը քաջալերէր հայ քաղաքացիներուն որ քուարկեն. իսկ երկրորդը ուղղուած էր գաղութի երիտասարդութեան իրենց մղելու քաղաքականացման եւ Հայ Դատի ի նպաստ աշխատանք: Սոյն հաղորդագրութիւնը կը քացատրէ թէ՛ «Ռիբէ կազմակերպութեան ուժն ու յարատեւութիւնը կախեալ է երիտասարդութեան դաստիարակութեանէն»: Հաղորդագրութիւնը կը շարունակէ ըսելով երիտասարդութեան՝ «ժիրի հայեր դուք ալ ձեր քաժմը բերէք այս աշխատանքներուն. միացէք այն կազմակերպութեան որ ձեր ազատ ապրելու իրաւունքը կը պաշտպանէ. միացէ՛ք Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան»:

Sardarabad Chapter Members Surveyed

□ To become familiar with the views and the general level of the basic knowledge of the AYF members, *Haytoug* has prepared a questionnaire which is being distributed among the AYF chapters. The results from chapters will be used in a survey of the entire organization. Although the conclusions based on the questionnaires of the chapters may at times be inaccurate; however, surveys such as this can at least present a general picture of the views and the basic knowledge of AYF members.

Twenty-five members of the SF Valley AYF Sardarabad Chapter were asked to fill out the following questionnaire in December 1986. The results of this questionnaire, and the ones of the previous years, are presented in this issue.

1. Do you believe that we will reach our goal of a free, independent and united Armenia in the near future?

1986	Yes 60%	No 40%	
1983	Yes 03%	No 43%	Undecided 54%
1980	Yes 39%	No 61%	Undecided 00%

2. Since AYF is an organization preparing its members for the ARF ranks, will you join the ARF?

1986	Yes 68%	No 00%	Undecided 32%
1983	Yes 75%	No 00%	Undecided 25%
1980	Yes 39%	No 50%	Undecided 11%

3. Which of the means do you think will be more efficient towards reaching our goals?

1986	Military 04%	Diplomat./Polit. 28%	Milit. & Diplomat./Polit. 68%
1983	Military 07%	Diplomat./Polit. 00%	Milit. & Diplomat./Polit. 93%
1980	Military 18%	Diplomat./Polit. 00%	Milit. & Diplomat./Polit. 82%

4. Do you believe that if we negotiate with the Turkish government we will reach an agreement?

1986	Yes 08%	No 68%	Undecided 24%
1983	Yes 11%	No 54%	Undecided 35%
1980	Yes 10%	No 85%	Undecided 05%

5. When Armenia is free and independent, will you be ready to go there?

1986	Yes 68%	No 00%	Undecided 32%
1983	Yes 64%	No 11%	Undecided 25%
1980	Yes 71%	No 14%	Undecided 15%

6. Do you believe that when a people or a nation is oppressed by any power, which refuses to relinquish its control peacefully, it is

the inviolable right of such a people or nation to use any means necessary to insure its liberation?

1986	Yes 80%	No 08%	Undecided 12%
------	---------	--------	---------------

7. Do you believe that when Armenia is independent, it must be a democratic and socialist republic?

1986	Yes 64%	No 00%	Undecided 36%
------	---------	--------	---------------

8. Do you believe that in reaching an independent homeland, we should coordinate our efforts and cooperate with other oppressed peoples?

1986	Yes 44%	No 20%	Undecided 36%
------	---------	--------	---------------

Although there are no correct answers to the majority of the above questions, the following points can be made for the responses to the questionnaire.

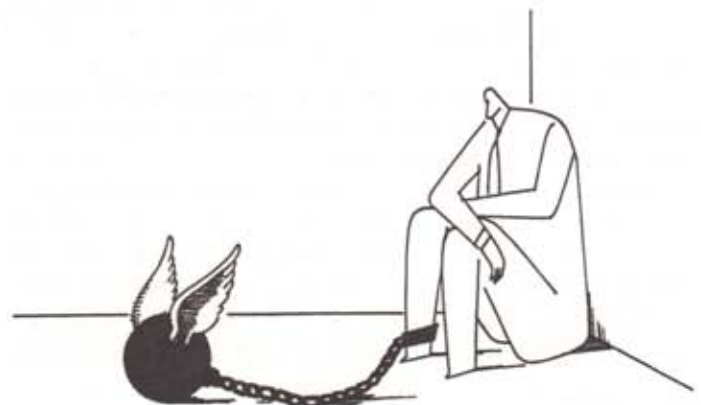
Considering the fact that AYF is an organization which prepares its members for the eventual membership in the ARF, the 00% negative response to question 2 is a promising result.

Whereas the AYF strives to assemble the Armenian people, including its dispersed masses, on the territory of independent Armenia, the 36% of the undecided responses to question 5 seems somewhat alarming.

Departing from the AYF Manifesto, the 80% and 68% positive responses to questions 6 and 7 may be considered satisfactory. The AYF Manifesto states that "Armenia must be a democratic and socialist independent republic," and "We believe that when a people or a nation is oppressed by any power, which refuses to relinquish its control peacefully, it is the inviolable right of such a people or nation to use any means necessary to insure its liberation." A re-examination of the AYF Manifesto, or a re-evaluation of their AYF membership may be necessary for the members who have responded negative or undecided to questions 6 and 7.

In the case of the SF Valley AYF Sardarabad Chapter, the results of the questionnaire seem promising. ■

?!?!?!

Թորընսի «Փոթորիկ»ը Վերակազմուած

□ Թորընսի ՀԵՂ «Փոթորիկ» Ուիստը, վերակազմուած այս տարի, չարաչար կ'աշխատի ինքզինք կառավարելու եւ զօրացնելու գծով: Թէն ուիստը կազմուած է միայն 13 ընկերներով, սակայն ընկերները վճուած են գոյատեւել եւ ՀԵՂ-ի աշխատանքները յառաջ տանիլ իրենց շրջանի մէջ:

«Փոթորիկ» ուիստը միշտ եղած է գործօն եւ աշխատող ուիստ մը, կազմուած աշխոյժ եւ եռանդուն ընկերներով: Սակայն 1987ին, երիտասարդականի թիւի նուազումի պատճառաւ, երիտասարդական եւ պատանեկան ուիստերը կը միանան իրար: Իսկ այս տարի, ընկերները կ'աշխատին ՀԵՂ ուիստը կարգի բերել եւ Հայ Դատի անհրաժեշտ աշխատանքները շարունակելու:

Սկզբնական շրջանին, ուիստի գործունէութեանց մեծ մասը կը բաղկանար կազմակերպչական աշխատանքներէ եւ դաստիարակչականներէ: Ուիստը կանոնաւոր ժողովներ կ'ունենայ ուր միշտ դաստիարակչական մը կը տրուի ընկերոջ մը կողմէ, կարեւոր անձի մը կամ դէպքի մը մասին:

Ուիստի ընկերները իրենց աշխոյժ ու խանդավառ կենցածքը ցուցաբերեցին 1986-87ի առաջին «ՀԵՂ Օր»ուան, մասնակցելով մօտ 70 առ հարիւր ներկայութեամբ:

«Հայրուկ»ը կը քաջալերէ «Փոթորիկ» ուիստի ընկերները իրենց աշխատանքներուն, եւ յաջողութիւն կը մաղթէ իրենց ապագայի գործունէութեանց մէջ:

Շար. էջ 10էն

որը օժանդակեց տեղեկացնելու գաղութը Հայ Դատի եւ ՀԵՂ-ի աշխատանքներու մասին: Անցեալին այս պազառը ուիստի ամէնէն լաւ առիթը եղած է նոր հայ երիտասարդներ ճանչնալու եւ ՀԵՂ-ն իրենց ծանօթացնելու. Այս տարի ուիստը նորէն յաջողեցաւ նորագիտներ արձանագրել:

Ուիստի առաջին «Ասպարէզի Երեկոյ»էն ետք ընկերները առիթը ունեցան միջոցներ առաջարկելու ուիստի ձերնարկներու մասնակցութեան թիւը բարձրացնելու հարցին գծով:

Նոր Տարուան առաջին օրերուն ուիստը սկսաւ ծախել ընկ. Համբիկ Սասունեանին նուիրուած օրացոյցները, որոնց հասոյթը պիտի տրամադրուի Սասունեան Պաշտպան Յանձնախումբին:

EDITORIAL

Cont. from pg. 1

...sures of oppression and embourgeoisement, finds these problems, if not quite natural, at least to be expected. These problems, be they the cause of financial or other deficiencies, can only be considered as temporary impediments to which the revolutionary spirit cannot surrender.

It is with a renewed will and determination that Haytoug is

ready for battle on this front — hopefully this time, able to persevere these obstacles.

In short, Haytoug must continue to exist and expand. Its goal will continue to be the education and politicization of the youth of the region. Furthermore, it will continue to voice the programs and ideas of the politicized youth.

The above-mentioned are big words which we transfer to the paper. It is left to us to transform the words into work in an effort to justify our actions and realize our goals.

հայրուկ

HAYTOUG

419A West Colorado Street
Glendale, California 91204

